

De Nederlandse Kavalleriesabel M. 1854

Door G.R. Hof

INLEIDING

Elders (1) is reeds beschreven de situatie rond de bewapening der bereden troepen tussen 1835 en 1855 in Nederland: alleen de Dragondersabel werd als standaard wapen aangemaakt, voor de rest uitsluitend experimentele wapens. Dit tot de invoering en aanmaak der kavalleriesabel M.1854. Wel werden duizenden kavalleriesabels aangemaakt en door de Inspectie op de Draagbare wapenen gekeurd en afgenomen, maar dat betrof: de KAVALLERIESABEL KOLONIAAL M.1846 (voor verschil tussen de M.1846 Kol. en de M.1854 h.t.l. zie Puppe) (2).

PRODUCTIEVERLOOP

Bij aanschrijving van 2-5-1853 zendt het Ministerie van Oorlog Bureau der Artillerie een "nieuw ontworpen sabel voor de kavallerie" naar de Inspecteur der Draagbare Wapenen met uitnodiging daar 100 stuks van te doen aanmaken. Deze KAVALLERIESABEL EXPERIMENTEEL M.1853 wordt door Schnitzler en Kirschbaum (S. & K.) geleverd, de partij is per 3-8-1853 klaar en te Delft gekeurd. De kwaliteit is matig: van de 100 stuks worden maar 76 goedgekeurd (voor welke slechte "confectie" S. & K. zich verontschuldigen) en bij de Dragonderregimenten ter beproeving gegeven. Deze proefsabels worden in 1855 bij de geweerwinkel te Delft zoveel mogelijk aangepast aan de Kavalleriesabel M.1854 en aan de Marechaussee uitgegeven: MARECHAUSSEESABEL M.1855 (91 stuks). Op basis van de ervaringen met deze proefsabel wordt bij KB van 17-4-1854 No.40 de uiteindelijke vorm van de kavalleriesabel M.1854 vastgesteld onder de naam "Kavalleriesabel van Model", terwijl de tot dan in gebruik zijnde Sabel Lichte Kavallerie No. 3 de benaming krijgt "Kavalleriesabel Oud Model" en alle andere nog aanwezige modellen van kavalleriesabel "Buitenmodel" worden.

In zeer korte tijd wordt nu een bestelling van 6000 sabels geplaatst bij S. & K. en gaat er een keuringscommissie naar Solingen (Hoofd der commissie: De Kapitein der Artillerie Ernst, wapencontroleur : Heym) en de gehele bestelling wordt in maandelijksse partijen van 400 stuks vóór 1-10-1855 afgeleverd bij de magazijnen van Oorlog. Van deze bestelling worden 10 stuks met extra zorg gekeurd, krijgen het dubbele stempel van de controleur en worden daarmee als standmodel vastgesteld (3).

Bij de eerste bestelling is de lederen vingerlis iets groter dan bij volgende bestellingen (vanaf 1856) (4). De korpsstempeling en jaartal van indienststelling: op de bovenkant der stootplaat op één duim van de greep en op de schede op het midden van de buitenkant der bovenband (5,6,7).

De keuringscommissie keert in november 1855 terug naar Nederland.

Tot 1878 hebben de kavalleriesabels een leren ring om de kling tegen de stootplaat aan (8). Rond dezelfde tijd valt ook de vingerlis weg.

BENAMING DER SABEL

In de verschillende handleidingen wordt telkens de op dat moment officiële naam gehanteerd: Kavalleriesabel van Model (9)

Sabel No. 3 (1860-1870)

Kavalleriesabel van Model No. 3 (1876)

Kavalleriesabel No. 2 (1883) (10.)

Lange Artilleriesabel No. 2 (1895)

Lange Sabel No. 2 (na 1895) (11.)

GEBRUIK VAN DE SABEL

Vanaf het begin der invoering gevoerd door de kavallerie. In 1871 gaat de sabel ook naar de bereden artillerie en het kader en de trompetters der regimenten veldartillerie (12). Waarschijnlijk vanaf 1895 alleen meer bij bereden artillerie/veldartillerie. Ook op Curaçao en Suriname gebruikt in plaats van de kavalleriesabel koloniaal. Het wapen komt zowel voor in blanke uitvoering als ook geblauwd en gescherpt, de zogenaamde mobilisatie-uitvoering.

AFMETINGEN DER SABEL

Greep met 8 ribben, welke in het hout van de greep zijn gesneden (en niet zoals bij de kavalleriesabel M.1876 door middel van touwwoeling gevormd).

Lengte met schede	1050	mm
zonder schede	1013	mm
kling	880	mm
pijl	22	mm
Breedte klingmidden	29,5	mm
bij de hiel	34	mm
begin rugscherpte	29/30	mm
Hoogte der hiel	13	mm
Dikte der rug bij hiel	9	mm
Dikte bij begin rugscherpte	3	mm
Gewicht met schede	2020	kg
Gewicht zonder schede	1070	kg

Geulen tot 0,22 m. van de punt. Rug bol gevijld. Rugscherpte 0,235 m. lang.

VARIANTEN

Variant 1

Eén exemplaar dat door het Ministerie van Oorlog op 2-5-1853 aan de Inspekteur der Draagbare Wapenen gestuurd wordt als nieuw ontworpen model. Van dit model is ook nog een los gevest aangemaakt (13.) Deze sabel wijkt in een paar punten af van het definitieve model, maar vooralsnog ken ik die verschillen niet.

Variant 2

100 stuks proefsabels gemaakt door S. K. (KAVALLERIESABEL EXPERIMENTEEL M.1853). Bestelling gereed 3-8-1853. Vooral de commandant van het 2e reg. Dragonders houdt zich intensief met deze proefsabels bezig en maakt daar opmerkingen over (14.)

Variant 3

De variant 2 omgebouwd tot MARECHAUSSEESABEL M.1855

Variant 4

De reguliere manschapssabel. Aangemaakt door S. & K. en gekeurd door Heym. Omdat S. & K. per 1-7-1865 ophouden te bestaan en hun belangen en zakelijke relaties met Nederland door Aug. & Alb. Schnitzler worden overgenomen en omdat tussen 1855 en de aanname van het nieuwe sabelgevest (Kavalleriesabel M.1874) geen complete sabels M.1854 worden besteld, betekent dat dat de sabels met Schnitzler stempeling uit deze tijd zijn samengesteld uit remontstukken te Delft.

De sabel heeft 2 schedebanden met oog en losse ring.

Variant 5

Manschapssabel met één schedeband met oog en ring. Voor het eerst in de handleidingen genoemd in 1883 (15.): voor de kavalerie en (voor zover hierbij de koppels met ahangriemen ontbreken) ook voor de bereden artillerie. Voor afbeelding van de sabelkoppel zie (16.), bestaande uit lijfriem en 2 ahangriemen. In elk geval vanaf 1895 bij alle in gebruik zijnde sabels en alle te verstrekken sabels is de onderste ring afgenomen (17.).

